

БНР, Програма „Хоризонт“, „Нещо повече“,
25.03.2019 г.

Ивайло Иванов, управител на НОИ: Над 60% от бъдещите пенсионери ще получат по-добри условия по формулата, която действа от 2019 г.

Управителят на Националния осигурителен институт Ивайло Иванов очаква в кратки срокове да е факт обещаната от управляващите законодателна промяна, за да няма ошетени от новата пенсионна формула. Това не означава, че хората, които чакат пенсия, ще я получат със забавяне. В разговор с управителя на държавното обществено осигуряване репортерът ни Цветелина Стоянова попита какво трябва да знаят и какво да правят бъдещите пенсионери, за да получат по-благоприятния размер на пенсията си. Знаете, че предварителен анализ показва, че част от кандидатите за пенсия биха били ошетени от нововъведенията. Какво обясни управителят на НОИ в интервюто с Ивайло Иванов.

- Хората, които са подали от 1 януари документи за пенсиониране и очакват да получат техния размер на пенсия, ако не са доволни, ще могат еднократно в 6-месечен срок да подадат такива документи и да им се преизчисли наново пенсията и да им се отпусне. Ако преценят, че пенсията, която им е изчислена по реда след 31 декември 2019 г., е с по-неблагоприятен за тях размер от тази, изчислена по стария ред, те ще имат право да си подадат наново документите, като представят, разбира се, и всички документи, които считат, че са необходими, за да може да се изчисли по стария ред тяхната пенсия. Те ще трябва да решат кои са годините, които според тях са най-добри, и да представят документите за тях.

- **Защо решихте, че ще има гратисен период до 2023 г. хората да правят своя избор дали по формулата след 1 януари 2019 г. или по формулата преди това. На база разчети ли се случва това решение?**

- Ако питате защо е заложен 4-годишен гратисен период до 2023 г., това е на база на 3-годишната бюджетна финансова прогноза. Разбира се, ако тогава все още има интерес, може тази мярка също да бъде преразгледана.

- **Готови ли сте вече с този цялостен анализ, с който се бяхте захванали да направите в НОИ за ефекта от новата формула. Ние разбрахме само за предварителни анализи, но продължихте ли работа, за да сте наясно какъв кръг от хора евентуално ще поискат да се пенсионира по старата формула.**

- Да, продължихме с анализа. Това, което показват нашите разчети е, че са единични случаите на лица, които са получавали в годините преди 1997 г. изключително високи доходи само за 3 години. Това може да доведе до ситуации, при която старата формула е икономически много по-изгодна и ще получават много по-висока пенсия. Имам предвид лица, които имат три най-добри години, през които са получавали в пъти по-голямо възнаграждение от средното възнаграждение за страната. Мога да дам и един пример - има лице, което при средно годишно възнаграждение през 1994 г. от 50 000 лв. е получавало от порядъка над 1 млн. лв. Така че, когато имаме подобни случаи, когато тези случаи се зложат във формулата, може да се получи така, че тези лица да получават по-големи обезщетения.

Искам да кажа обаче, че тъй като преди 1997 година няма регистър в НОИ, ние нямаме данни, и всичките тези документи, всички тези допускания на лицата, които те вкарват в т.нар. „калкулатор на НОИ“ са прогнозни. Едва когато те дойдат и представят документите и удостоверят по надлежен ред, че това е бил техният доход, тогава наистина ще можем да кажем, че това лице би получило по-голяма пенсия.

- **Изборът дали по старата или по новата формула да им се изчислява пенсията ще се прави от лицата, но тъй като пенсионните формули не са лесно нещо, Вие как ще помогнете на хората да се ориентират кой от двата варианта за тях ще е по-изгодният?**

- Ще дадем на лицата възможността еднократно да преценят дали пенсията да им бъде изчислявана по формулата, действала до 31 декември 2018 г., или по формулата от 1 януари 2019 г. При нас няма информация за трите най-добри години, които те ще си изберат, затова ние не можем да кажем кое е по-добро за тях. Чрез тези калкулатори ще може да се направи преценка от самите тях.

Искам съвсем ясно да кажа, че по-голямата част, над 60%, ще получат по-добри условия по формулата, която действа от 1 януари 2019 г. Независимо че ние направихме една симулация, която показва, че е възможно около 30% от лицата да получат по-ниски пенсии, това, разбира се, е симулация на максимални доходи, която трябва да се удостовери по надлежния начин. Аз лично съветвам лицата да предпочетат формулата, която действа от 1 януари 2019 г., защото тя отчита изцяло техния принос в осигурителната система.

- **След случая в НОИ – Силистра има ли достатъчно механизми за контрол, за да не се повтаря подобна ситуация. Направихте ли анализ дали в други Ваши поделения би могло да се е действало по този начин?**

- Случаят в Силистра е неприятен дотолкова, доколкото там са замесени наши служители. Там основно се процедира с 1-ва категория труд или с лица, които имат категориен труд. Системата, която е изградена в НОИ, е трипластова - всяко пенсионно досие се разпределя в момента на подаването на случаен принцип на служител, който работи върху него. След това цялото това досие се проверява от първа контрола, а след нея и от втора контрола. Освен това, ние извършваме регулярни проверки. Сега дори ще работим за тяхното засилване чрез механизъм, при който на произволен принцип да се избират досиета и те да се проверяват, за да не се допускат грешки. Нямам основание да считам, че в други поделения на НОИ има засечени подобни случаи като в Силистра.

- **Вие казвате, че сте подали 200 сигнала до правоохранителните органи. За какъв период са тези 200 сигнала? По колко от тях според Вас до момента са се задействали правоохранителните органи?**

- Може би за период от около 3 години са подадени тези сигнали. По всички тези сигнали се работи. Освен чрез свидетелски показания, трябва да се проверява истинността на документите. Ето защо, нещата не винаги се развиват с очакваните по-бързи темпове. Не сме отпуснали тези пенсии и изчакваме окончателното произнасяне на компетентните органи, за да вземем и ние своето решение.

Тези случаи, за които имаме основателно съмнение, сме ги подали в прокуратурата. Към този момент не отпусваме пенсия по тях. Това са близо 200 сигнала, като най-често става въпрос за стаж при категориен труд, като са представяни документи от определени работодатели или осигурители, които, така да кажем, отдавна са в ликвидация. Има няколко фирми, в които е изчезнал осигурителният архив или е унищожен или го няма по някаква друга причина. Там, разбира се, правоохранителните органи трябва да допълнително да извършват проверки.

- **Обществото остава с впечатление на база на тези действия на прокуратура, на МВР, на разследващи, че става въпрос за някаква установена практика, която от години си е действала и много е ощетявала бюджета. Вие съгласен ли сте с това обществено мнение?**

- Всички механизми, които действат, работят превантивно, за да не се стигне до ощетяване на бюджета. Наистина, уверявам ви, че не е толкова лесно да се излъже НОИ. Има такива опити и те не са малко. Тук искам да благодаря специално на

правоохранителните органи за работата, която съвместно извършихме в ТЕЛК комисиите, и за проверките, които се извършват. Защото от 400 сигнала, които те провериха, и фактите, които излязоха от там, стана ясно, че близо половината от тези телкови решения са неистински. Тук нямам предвид, че от инвалидните пенсии половината са неистински, а искам да кажа, че всички тези 400 сигнала, които те провериха, ние сме ги обжалвали и на практика те стъпиха върху тях. Това са обжалвания, в които ние също сме се усъмнили, че са неистински. Показва се, че близо половината от тези 400 са неистински. Иначе, ако трябва да говорим, доста по-малък е процентът при инвалидните пенсии, които са с неистинска диагноза, така да кажем.

- **И като говорим за обезщетения, другият основен проблем, който всяка година и при отчетите на бюджета на общественото осигуряване се вижда, е преразходът при болничните листове. Смятате ли, че и там има подобни схеми, върху които трябва да се работи, или по-скоро са необходими някакви законодателни промени? Публична тайна е, че не е проблем човек да си вземе болничен, когато не трябва да е на работа.**

- Да, за съжаление, е така. Разходите нарастват, болнични листове също. Даже само за първите 2 месеца на годината ние сме изплатили близо 20 млн. лв. повече в сравнение със същия период на миналата година. Не искаме да прибързваме със заключението, че това непременно се дължи само на увеличаването на неистински болнични листове, тъй като знаете, че тази година имаше много силна грипна епидемия и ние отчитаме и този момент. Нашите функции, нашите възможности по отношение на болничните листове, за съжаление, са доста ограничени, но ние работим много тясно в момента с Министерството на здравеопазването. Режимът, който работи при тях, доста се затегна. Извършват се доста проверки и ние очакваме това да се отрази положително и, разбира се, могат да се търсят резерви в самата система и най-вече в нормативната база, която ние трябва да прилагаме към момента. Аз не си позволих да кажа и да цитирам опит, който ние имаме от други държави-членки на ЕС, които са се спрели на друг режим на отпускане на болничните листове. Те допускат първите няколко дни да не ги изплаща нито работодателя, нито осигурителната институция. Не казвам, че това е най-правилната методика, а обръщам внимание, че трябва всички да участваме в този процес за ограничаване на болничните листове - както НОИ и работодателите, така и осигурените лица, за да може да има по-ефективен контрол, защото в момента и бизнесът не е доволен от това, което се случва.

- **Колко изплатихте за болнични мината година и колко сте заложили през тази и евентуално колко би бил дефицитът, за да добием представа за размерите на този вид плащане?**

- Сумата, която похарчихме беше към 550 млн. лв. общо за болнични. Тази година са заложили около 600 млн. лв. Надяваме се, сумата да е достатъчна, за да покрием нуждите и да не се налага да излизаме извън рамките на бюджета. Има естествен ръст, който сме заложили, защото очакваме да има подобно нещо.